ADMINISTRATĪVĀ APGABALTIESA

Lietas Nr.A420120620
Lietas arhīva Nr. AA43-0293-21/14
ECLI:LV:ADAT:2021:0422.A420120620.6.S

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2021.gada 22.aprīlī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesnese referente Linda Vīnkalna, tiesneses Sandra Gintere un Kristīne Kalvāne

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. A/ pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru pieteicējas ģimenei tiktu noteikta atbilstība ģimenes ar noteiktiem ienākumiem statusam, sakarā ar /pers. A/ apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2020.gada 2.oktobra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Rīgas domes Labklājības departamenta (turpmāk – departaments) 2019.gada 4.decembra lēmumu Nr.DL-19-327-ap (turpmāk – pārsūdzētais lēmums) atstāts negrozīts Rīgas sociālā dienesta (turpmāk – sociālais dienests) 2019.gada 15.oktobra lēmums Nr.RSD-19-11131-lsi, ar kuru atteikts noteikt pieteicējas /pers. A/ ģimenei atbilstību ģimenes ar noteiktiem ienākumiem statusam un izsniegt izziņu par šo faktu.

Pārsūdzētajā lēmumā, izvērtējot 2019.gada 23.septembra iesniegtajā deklarācijā norādītos ienākumus, konstatēts, ka pieteicējas ģimene neatbilst ģimenes ar noteiktiem ienākumiem statusam, jo katra pieteicējas ģimenes locekļa vidējie ienākumi mēnesī ir 371,13 euro, kas pārsniedz Rīgas domes 2015.gada 9.jūnija saistošo noteikumu Nr.153 „Par reģistrācijas un palīdzības sniegšanas kārtību dzīvokļa jautājumu risināšanā (turpmāk – saistošie noteikumi Nr.153) 2.10.apakšpunktā noteikto vidējo ienākumu līmeni mēnesī vienai personai (360 euro).

[2] Pieteicēja iesniedza tiesā pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru viņas ģimenei tiktu noteikta atbilstība ģimenes ar noteiktiem ienākumiem statusam.

Pieteikumā norādīts, ka, pieņemot pārsūdzēto lēmumu, departaments nav ņēmis vērā un izvērtējis visus kritērijus, kuri nosaka ģimenes atbilstību ģimenes ar noteiktiem ienākumiem statusam. Ņemot vērā gan ienākumus, gan iespējamos uzkrājumus, pieteicējas ģimene atbilst minētajam statusam.

Departaments nepamatoti piemērojis Ministru kabineta 2010.gada 30.marta noteikumus Nr.299 „Noteikumi par ģimenes vai atsevišķi dzīvojošas personas atzīšanu par trūcīgu" (turpmāk – noteikumi Nr.299). Minētie noteikumi pieteicējas ieskatā ir attiecināmi uz kārtību, kādā persona atzīstama par trūcīgu, nevis kārtību, kādā tiek noteikta ģimenes atbilstība ģimenes ar noteiktiem ienākumiem statusam dzīvokļa jautājumu risināšanai.

[3] Ar Administratīvās rajona tiesas 2020.gada 2.oktobra spriedumu pieteikums noraidīts. Spriedums pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[3.1] Tiesa pārbaudīja, vai pastāvēja priekšnoteikumi labvēlīga administratīva akta izdošanai brīdī, kad pieteicējā vērsās ar iesniegumu iestādē 2019.gada 23.septembrī.

[3.2] Lai pārbaudītu, vai konkrētajā situācijā ir iestājušies attiecīgie priekšnoteikumi pieteicējas ģimenes atbilstības ģimenes ar noteiktiem ienākumiem statusam noteikšanai, sākotnēji ir nepieciešams noteikt lietā piemērojamās tiesību normas, ņemot vērā, ka lietā ir strīds par to, vai pieteicējas ģimenes atbilstības noteikšanai ģimenes ar noteiktiem ienākumiem statusam ir piemērojami noteikumi Nr.299.

Atbilstoši noteikumu Nr.299 1.punktam noteikumi nosaka ienākumu un materiālā stāvokļa līmeni, kuru nepārsniedzot ģimene, kas sastāv no laulātajiem vai personām, kurām ir kopēji izdevumi pamatvajadzību nodrošināšanai un kuras mitinās vienā mājoklī, vai atsevišķi dzīvojoša persona tiek atzīta par trūcīgu, un kārtību, kādā ģimene (persona) tiek atzīta par trūcīgu. Pieteicēja uzskata, ka noteikumi Nr.299 noteic kārtību, kādā persona atzīstama par trūcīgu, nevis kārtību, kādā tiek noteikta ģimenes atbilstība ģimenes ar noteiktiem ienākumiem statusam dzīvokļa jautājumu risināšanai.

Tiesa konstatēja, ka minēto noteikumu regulēšanas priekšmetā vēsturiskajā redakcijā (spēkā līdz 2017.gada 31.decembrim) bija norāde arī uz „kārtību, kādā novērtējami ģimenes (personas) ienākumi un materiālais stāvoklis". Minētais izriet arī no noteikumu Nr.299 projekta anotācijas (sk.

https://likumi.lv/wwwraksti/ANOTACIJAS/LManot_240310_trucigs.835.doc).

Tostarp arī Ministru kabineta 2009.gada 3.marta noteikumu Nr.214 „Noteikumi par ģimenes vai atsevišķi dzīvojošas personas atzīšanu par trūcīgu" (turpmāk – noteikumi Nr.214), kurus aizstāja noteikumi Nr.299, 1.punkts paredzēja, ka noteikumi nosaka [..] kārtību, kādā novērtējami ģimenes (personas) ienākumi un materiālais stāvoklis (sk. https://likumi.lv/ta/id/291869-grozijumi-ministrukabineta-2010-gada-30-marta-noteikumos-nr-299-noteikumi-par-gimenesvai-atseviski-dzivojosas-personas-atzisa).

Iepriekš minētā norāde izslēgta no normas teksta ar Ministru kabineta 2017.gada 20.jūnija noteikumiem Nr.356 „Grozījumi Ministru kabineta 2010.gada 30.marta noteikumos Nr.299 „Noteikumi par ģimenes vai atsevišķi dzīvojošas personas atzīšanu par trūcīgu". Pamatojums tam norādīts noteikumu saskaņošana ar Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 33.panta pirmās daļas deleģējumu.

Tādējādi likumdevēja mērķis, ieviešot minētos noteikumus, bija ne tikai radīt noteikumus, ar kuriem nosaka kārtību, kādā ģimene (persona) tiek atzīta par trūcīgu, bet arī paredzēt vispārīgus nosacījumus ģimenes (personas) ienākumu un materiālā stāvokļa novērtēšanai. Neviens cits normatīvais regulējums nenosaka kārtību, kādā tiek novērtēti ģimenes (personas) ienākumi un materiālais stāvoklis. Tiesiskā regulējuma mērķis un būtība ir, tostarp, precizēt ienākumu veidus, kas uzrādāmi iztikas līdzekļu deklarācijā, kā arī precizēt ienākumu veidus, kas šo noteikumu izpratnē nav uzskatāmi par ienākumiem. Līdz ar to tiesa atzina, ka izskatāmajā lietā ir piemērojami noteikumi Nr.299.

[3.3] Saistošo noteikumu Nr.153 2.10.apakšpunkts noteic, ka persona ar noteiktiem ienākumiem ir denacionalizētās mājas īrnieks, kura pēdējo trīs mēnešu vidējie ienākumi pēc nodokļu nomaksas vienai personai nepārsniedz 440 euro mēnesī, bet, ja dzīvojamo telpu īrē divas un vairāk personas, vidējie ienākumi nepārsniedz 360 euro mēnesī vienai personai un kuru naudas līdzekļu un vērtspapīru uzkrājumi nepārsniedz piecu mēnešu minimālās darba algas apmēru.

Saistošo noteikumu Nr.153 2.pielikuma 1.punktā noteikts, ka, lai novērtētu personas ienākumu atbilstību personas ar noteiktiem ienākumiem ienākumu līmenim, nepieciešams vērsties sociālajā dienestā ar iesniegumu, deklarējot iepriekšējo trīs mēnešu ienākumus un iesniedzot ienākumus apliecinošus dokumentus

Noteikumu Nr.299 13.1.apakšpunktā noteikts, ka deklarācijā norāda ienākumus no darba un saimnieciskās darbības un citus ienākumus un saņemtos maksājumus par pēdējiem pilniem trim kalendāra mēnešiem pirms šo noteikumu 3.punktā minētā iesnieguma iesniegšanas saskaņā ar deklarācijas 2.1.apakšpunktā norādītajiem ienākumu veidiem. Savukārt atbilstoši minēto noteikumu 13.2.apakšpunktam deklarācijā norāda arī neregulāra rakstura ienākumus (tai skaitā ienākumus no sava īpašuma atsavināšanas) un citus ienākumus un saņemtos maksājumus par 12 kalendāra mēnešu periodu pirms šo noteikumu 3.punktā minētā iesnieguma iesniegšanas saskaņā ar deklarācijas 2.2.apakšpunktā norādītajiem ienākumu veidiem.

Saskaņā ar noteikumu Nr.299 13.2punktu iesniedzējs, kurš ir saimnieciskās darbības veicējs, deklarācijai pievieno izziņu par ienākumiem no saimnieciskās darbības. Iesniedzējs, kurš ir darba ņēmējs, deklarācijai pievieno darba devēja izziņu par darba samaksu. Izziņā norāda informāciju par pēdējiem pilniem trim kalendāra mēnešiem pirms šo noteikumu 3.punktā minētā iesnieguma iesniegšanas.

Noteikumu Nr.299 13.3punkts noteic, ka iesniedzējs deklarācijai pievieno izrakstu no katra atvērtā kredītiestādes maksājuma vai pasta norēķinu sistēmas konta par pēdējo pilno triju kalendāra mēnešu ienākumiem un saņemtajiem maksājumiem pirms šo noteikumu 3.punktā minētā iesnieguma iesniegšanas.

Noteikumu Nr.299 14.punktā ir noteikts, ka par ienākumiem šo noteikumu izpratnē nav uzskatāmi Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 5.pantā minētie ienākumi, kā arī pašvaldības iepriekš izmaksātie sociālās palīdzības pabalsti un sociālās garantijas bārenim un bez vecāku gādības palikušam bērnam pēc ārpusģimenes aprūpes beigšanās, kā arī naudas līdzekļi, kas iegūti no labdarības fondiem, studējošā kredīts un sociālo kampaņu rezultātā gūtais materiālais labums.

Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 5.panta trešās daļas 2.punkts noteic, ka par ienākumiem neuzskata ģimenes valsts pabalstu un piemaksas pie šā pabalsta, bērna invalīda kopšanas pabalstu, pabalstu invalīdam, kuram nepieciešama kopšana, pabalstu par asistenta izmantošanu, pabalstu transporta izdevumu kompensēšanai invalīdam, kuram ir apgrūtināta pārvietošanās, pabalstu ar celiakiju slimam bērnam, pabalstus bērna piedzimšanas un personas nāves gadījumā, kā arī šajā likumā noteiktos pašvaldības sociālās palīdzības pabalstus.

Ievērojot minēto, tiesību normas precīzi nosaka kārtību, kādā ir jāvērtē ģimenes (personas) ienākumi un materiālais stāvoklis, tostarp tiesību normās ir precīzi noteikts, kādi ienākumi normatīvo aktu izpratnē nav uzskatāmi par ienākumiem.

[3.4] Pieteicēja 2019.gada 23.septembrī iesniedza sociālajā dienestā iztikas līdzekļu deklarāciju, kurā norādīja savus ienākumus trīs mēnešu periodā 1019,88 euro (vecuma pensija), /pers. B/ ienākumus trīs mēnešu periodā 2320,28 euro (darba alga, apgādnieka zaudējuma pensija, citi ienākumi) un /pers. C/ ienākumus trīs mēnešu periodā 0 euro. Ievērojot minēto, sociālais dienests konstatēja, ka pieteicējas ģimenes ienākumi pēdējo trīs mēnešu periodā ir bijuši 3340,16 euro. Attiecīgi pieteicējas ģimenes vidējie ienākumi uz vienu cilvēku ir bijuši 371,13 euro, kas pārsniedz saistošo noteikumu Nr.153 2.10.apakšpunktā noteikto vidējo ienākumu apmēru mēnesī vienai personai – 360 euro.

Izvērtējot lietā esošās pieteicējas konta izdrukas, tiesa konstatēja, ka pieteicēja pēdējo trīs mēnešu periodā (2019.gada jūnijā, jūlijā un augustā) ir saņēmusi vecuma pensiju 339,96 euro apmērā (kopā 1019,88 euro).

No lietas materiālos esošajām bankas kontu izdrukām par laika periodu no 2019.gada 1.jūnija līdz 2019.gada 1.septembrim, kuras pieteicēja iesniedza iestādei, konstatējams, ka pieteicējas ģimenes locekles /pers. B/ ienākumus pēdējo trīs mēnešu periodā veido darba alga – 886,21 euro 2019.gada jūnijā, 408,92 euro 2019.gada jūlijā un 627,02 euro 2019.gada augustā, apgādnieka zaudējuma pensija – 122,71 euro 2019.gada jūnijā, jūlijā un augustā (kopā 368,13 euro), kā arī pārskaitījums 30 euro apmērā.

Ņemot vērā, ka, iesniedzot 2019.gada 23.septembra iztikas līdzekļu deklarācijās norādīto ienākumu apliecinošus

dokumentus, pieteicēja sociālajam dienestam iesniedza tikai divus no trim uz /pers. B/ vārda reģistrētajiem AS „Swedbank" kontu izrakstiem, tiesa pārbaudīja arī AS „Swedbank" /pers. B/ konta izdruku. No tās izriet, ka vērtējamā laika periodā /pers. B/ minētajā kontā nav saņēmusi papildu ienākumus.

Izvērtējot pieteicējas ģimenes locekles /pers. C/ bankas konta izdruku, tiesa konstatēja, ka /pers. C/ nav saņēmusi ienākumus noteikumu Nr.299 izpratnē, jo viņas ienākumus veido tikai no /pers. B/ bankas konta veiktie pārskaitījumi.

Ņemot vērā minēto, tiesa konstatēja, ka pieteicējas ģimenes ienākumi vērtējamā laika periodā ir 3340,16 euro. Attiecīgi ienākumi vienai personai minētajā periodā ir 1113,39 euro. Līdz ar to vidējie ienākumi mēnesī vienai personai ir 371,13 euro, kas pārsniedz noteikumos Nr.153 noteikto 360 euro apmēru.

[3.5] Šādos apstākļos tiesa atzina, ka pieteicējas ģimenes ienākumi iztikas līdzekļu deklarācijas iesniegšanas brīdī neatbilda normatīvajos aktos noteiktajiem kritērijiem, lai viņas ģimeni varētu atzīt par atbilstošu ģimenes ar noteiktiem ienākumiem statusam. Ņemot vērā, ka attiecībā uz pieteicējas ģimeni neizpildās viens no saistošo noteikumu Nr.153 2.10.apakšpunktā noteiktajiem priekšnosacījumiem – noteikts vidējo ienākumu apmērs vienai personai, un priekšnoteikums labvēlīga administratīvā akta izdošanai ir abu normā noteikto nosacījumu iestāšanās, – tiesa nevērtēja naudas līdzekļu un vērtspapīru uzkrājumu atbilstību normā noteiktajam apmēram.

[3.6] Par pieteicējas argumentu, ka viņai nepieciešama palīdzība dzīvokļa jautājuma risināšanā, tiesa norādīja, ka izskatāmajā lietā netiek vērtēts prasījums par palīdzību dzīvokļa jautājuma risināšanā. Turklāt no lietas materiāliem izriet, ka Rīgas domes Mājokļu un vides departaments nav pieņēmis lēmumu lietā par pieteicējas, /pers. B/ un /pers. C/ izslēgšanu no palīdzības saņemšanas 7.reģistra dzīvojamās telpas izīrēšanai pirmām kārtām.

[3.7] Par pieteicējas argumentu, ka pieteicēja un trešā persona vairs nav uzskatāmas par ģimenes loceklēm, tiesa norādīja, ka šis administratīvais process ir uzsākts, pamatojoties uz pieteicējas iesniegto iesniegumu un iztikas līdzekļu deklarāciju, kurā norādīts, ka pieteicējas ģimene trīs cilvēku sastāvā ir vienā mājoklī dzīvojošas personas ar kopīgiem izdevumiem. Līdz ar to gadījumā, ja pieteicēja ir izvēlējusies iesniegt šādu iztikas līdzekļu deklarāciju par ģimeni, tad vērtējamas ir deklarācijā norādītās ziņas. Savukārt gadījumā, ja situācija ir mainījusies, tad pašai pieteicējai ir pienākums aktīvi līdzdarboties un attiecīgi iesniegt jaunu deklarāciju. Arī Senāts ir atzinis, ka tieši no pieteicēja, kas vēlas saņemt sociālos pakalpojumus, līdzdarbības, parakstot iesniegumu un sniedzot pilnīgu informāciju, kas nepieciešama attiecīgā pakalpojuma saņemšanai, ir atkarīga lietas virzība iestādē un arī iespēja izvērtēt, vai pastāv priekšnoteikumi pieteicēja prasītā administratīvā akta izdošanai (sk. Senāta 2013.gada 25.februāra lēmuma lietā Nr.SKA–317/2013 (A420557411) 11.punktu).

[4] Par Administratīvās rajona tiesas 2020.gada 2.oktobra spriedumu pieteicēja iesniedza apelācijas sūdzību, kas pamatota ar pieteikumā norādītajiem argumentiem, papildus norādot, ka, piemērojot noteikumus Nr.299, netika ņemts vērā, ka dzīvoklī dzīvo divas ģimenes. Proti, dzīvoklī ir palikusi dzīvot pieteicējas dēla bijusī sieva ar meitu. Pieteicējas ieskatā, atsaucoties uz Civillikuma 206. un 2014.pantu, dēla bijusī sieva nav uzskatāma par pieteicējas ģimenes locekli. Minētie apstākļi nav izvērtēti. Tiesa nepamatoti piemērojusi noteikumus Nr.214, jo tie ir pieteicējai nelabvēlīgi, turklāt spēkā neesoši.

[5] Departaments rakstveida paskaidrojumā par apelācijas sūdzību norādīja, ka tā ir nepamatota un noraidāma, pamatojoties uz pārsūdzētajā lēmumā un spriedumā norādītajiem argumentiem. Papildus paskaidroja, ka gan departaments, gan tiesa vērtēja to pieteicējas iztikas līdzekļu deklarāciju, kuru viņa aizpildīja sociālajā dienestā un parakstīja. Pieteicējai tika norādīts, ka faktisko apstākļu maiņas gadījumā viņai ir tiesības aizpildīt citu deklarāciju, ko viņa nav izdarījusi.

Motīvu daļa

[6] Novērtējusi lietā esošos pierādījumus, apgabaltiesa atzīst, ka apelācijas sūdzība nav pamatota, bet pieteikums ir noraidāms.

[7] Apgabaltiesa atzīst, ka pirmās instances tiesa ir pareizi konstatējusi lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus un pirmās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, līdz ar to apgabaltiesa saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 307.panta ceturto daļu pievienojas pirmās instances tiesas lietas apstākļu konstatējumam un sprieduma motivācijai, to neatkārtojot. Apelācijas sūdzības argumenti nav pamatoti.

[8] Saistošo noteikumu Nr.153 2.pielikuma 8.punkts noteic, ka sociālais dienests, pamatojoties uz ienākumu deklarāciju, pieņem lēmumu par pieprasītāja ienākumu atbilstību/neatbilstību šo saistošo noteikumu 2.10.apakšpunktā minētajam ienākumu līmenim un izsniedz šo faktu apliecinošu izziņu.

Saskaņā ar saistošo noteikumu Nr.153 2.10.apakšpunktu, nosakot personas atbilstību personas ar noteiktiem ienākumiem statusam, ņem vērā denacionalizētās mājas īrnieka trīs mēnešu vidējos ienākumus, bet, ja tā dzīvojamo telpu īrē kopā ar citām personām, – ņem vērā arī pārējo personu vidējos ienākumus. Nav strīda, ka, pieprasot sociālajā dienestā izziņu, dzīvojamo telpu pieteicēja īrēja kopā ar /pers. B/ un /pers. C/, tāpēc nav pamata atsaukties uz Civillikuma 206. un 2014.pantu. Līdz ar to ne departamentam, ne tiesai izskatāmās lietas ietvaros nav pamata citādāk vērtēt pieteicējas ģimenes statusu. Departaments ir pareizi norādījis, ja mainās faktiskie apstākļi, pieteicējai ir jāiesniedz jauna deklarācija, kas tiks izvērtēta.

[9] Pieteicēja norādījusi, ka dzīvokļa jautājums viņai ir būtisks.

Apgabaltiesa norāda, ka pārsūdzētais lēmums, lai arī pieteicējai ir nelabvēlīgs, nav ietekmējis viņas tiesības uz palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā, jo, kā izriet no lietas materiāliem, viņa ar personām, ar kurām īrē kopēju dzīvojamo telpu, nav izslēgta no palīdzības reģistra. Tas vien, ka 2019.gada septembrī tika izdots pieteicējai nelabvēlīgs administratīvais akts, nenozīmē, ka tāpēc viņu šobrīd var izslēgt no palīdzības reģistra. Citiem vārdiem, pārsūdzētais lēmums pats par sevi nav pamats pieteicējas ģimenes izslēgšanai no attiecīgā reģistra šobrīd, ja vien šobrīd nepastāv tiesību normās noteiktie apstākļi izslēgšanai no tā.

[10] Tādējādi pieteicējas tiesības uz palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā šobrīd ietekmē nevis tas, vai 2019.gada septembrī viņa vai viņas ģimene atbilda personas ar noteiktiem ienākumiem statusam, bet tas, vai šobrīd pastāv tiesību normās noteiktie priekšnoteikumi atrasties konkrētā palīdzības reģistrā – palīdzības saņemšanas 7.reģistra dzīvojamās telpas izīrēšanai pirmām kārtām.

Šādos apstākļos pieteikuma apmierināšanai nav pamata. Pirmās instances tiesa no lietā esošajiem pierādījumiem pareizi konstatēja, ka vidējie ienākumi mēnesī vienai personai pieteicējai un personām, ar kurām viņa īrēja kopēju dzīvojamo telpu, bija 371,13 euro, kas pārbaudāmajā periodā pārsniedza noteikumos Nr.153 noteikto 360 euro apmēru.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 304.panta pirmo daļu, 307. un 309.pantu, 329.panta pirmo daļu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda:

noraidīt /pers. A/ pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru pieteicējas ģimenei tiktu noteikta atbilstība ģimenes ar noteiktiem ienākumiem statusam.

Spriedumu viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas var pārsūdzēt Senāta Administratīvo lietu departamentā, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnese L.Vīnkalna Tiesnese S.Gintere Tiesnese K.Kalvāne